

## Bemærkninger til lovforslaget

Under udarbejdelsen i foråret 1986 af loven om forbud mod handel med Sydafrika var det i første række forbud mod handel med *varer*, som lovarbejdet tog sigte på. Det af regeringen den 21. marts 1986 fremlagte lovforslag omfattede således alene forbud mod ind- og udførsel af varer samt visse generelle undtagelser herfra. Efter anden behandling af lovforslaget indsatte et flertal i Udenrigsudvalget i maj 1986 ordene »og  *tjenesteydelser af enhver art*« i § 1, uden at der iøvrigt blev givet adgang til yderligere undtagelser, herunder f.eks. vedrørende presse- og informationsfrihed.

Lov nr. 289 af 4. juni 1986 har på denne baggrund vist sig at være unødigt restriktiv, idet loven bl.a. ikke tillader overførsel af honorarer til journalister og forfattere m.fl. i Sydafrika som betaling for deres artikler til danske aviser eller for andre publikationer.

De øvrige nordiske lande, der 1987 gennemførte tilsvarende sanktionslove mod Sydafrika og Namibia, medtog i denne lovgivning en generel undtagelse, som tog sigte på ytrings- og informationsfriheden.

I den norske lov af 16. marts 1987 er »nyhedsstof, trykt skrift og elektronisk registrering af lyd og billede« udtrykkeligt undtaget fra det generelle forbud. Denne undtagelse blev begrundet med hensynet til ytringsfriheden og informationsfriheden samt ønsket om at opretholde muligheden for at modtage og formidle kundskaber om situationen i Sydafrika og Namibia. Den norske undtagelsesbestemmelse tillader ind- og udførsel af bl.a. film, video, plader og kassetter. I praksis antages det imidlertid, at handel med disse produkter begrænser sig som følge af FN's opfordring til kulturel boykot af Sydafrika.

I den tilsvarende svenske lov af 22. maj 1987, der alene omfatter ind- og udførsel af varer, undtages »publikationer og nyhedsmateriale« fra handelsforbudet. Ved fremlæggelsen af det svenske lovforslag begrundedes denne undtagelse med, at det selvsagt var af stor betydning, at der fortsat kunne finde en informationsstrøm sted til og fra Sydafrika.

Den danske debat om sanktioner mod Sydafrika har vist, at en tilsvarende undtagelse er nødvendig i Danmark, såfremt princippet om presse- og informationsfrihed skal tilgodeses.

De nordiske landes Sydafrika-politik, der senest er beskrevet i det nordiske handlingsprogram mod apartheid, som blev vedtaget i Tromsø den 23.-24. marts 1988, er i første række baseret på økonomiske foranstaltninger mod Sydafrika. Samtidig tager handlingsprogrammet også sigte på »øget information om situationen i Det Sydlige Afrika«.

På denne baggrund finder regeringen, at hensynet til den danske presse- og informationsfrihed vil kunne tilgodeses ved i sanktionsloven at indsætte en bestemmelse, der undtager »indførsel og udførsel af nyhedsstof, trykt skrift og elektronisk registreret lyd og billede« fra det generelle samhandelsforbud.

Om end en konkret dispensationsadgang kunne sikre en nøje kontrol med adgangen til ind- og udførsel af nyhedsstof, publikationer og film m.m., ville en sådan ordning efter danske forhold kunne opfattes som en form for censur, der tillige ville stille meget store administrative krav såvel til de implicerede ministerier som til Folketingets Udenrigsudvalg.

Lovforslaget er derfor udformet som en generel undtagelse fra handelsforbudet for at tilgodese hensynet til presse-, informations- og ytringsfriheden.

Det skal endvidere bemærkes, at undtagelsen også må omfatte de til undtagelsen knyttede accessorer, herunder den betalingsformidling, der er forbundet med ind- og udførsel af det omtalte nyheds- og informationsmateriale m.m.

Den pågældende lovændring ændrer ikke ved den boykot på det kulturelle område, som Danmark sammen med de øvrige nordiske lande gennem årene har fulgt i forhold til Sydafrika. Denne kulturboykot er baseret på resolution nr. 35/206 E, som blev vedtaget på FN's generalforsamling i 1980, og som er blevet omtalt i en række senere generalforsamlingsresolutioner.